

Vraag nr. 248
van 9 juli 1998
van mevrouw YOLANDE AVONTROODT

*Ongewenst seksueel gedrag binnen het onderwijs –
Meldpunten*

In november 1997 werd via de VZW Limits een project gelanceerd dat de oprichting inhoudt van een Informatiecel Ongewenst Seksueel Gedrag binnen het Onderwijs. Met dit project wil men informatie en advies geven aan directies, leerkrachten, leerlingen, ouders, PMS/MST-medewerkers en begeleiders van leerlingen. De VZW werkt met psychologen, seksuologen en heeft expertise en werkt onder andere voor de stad Antwerpen en een aantal bedrijven, onder meer door plaatselijke bemiddeling.

In se is dit een zeer lovenswaardig initiatief in het kader van de specifieke aandacht voor de bescherming en ondersteuning van de integriteit van de leerling.

Toch had ik graag enkele verduidelijkingen van de minister gekregen.

1. Is het juist dat de VZW en de informatiecel zowel voor leerkrachten als voor leerlingen optreden ?

Zo ja, acht de minister het dan niet wenselijk dat er in een gedifferentieerde aanpak wordt voorzien, zeker gelet op de specifieke noden van kinderen ?

2. Over welke personeelsformatie beschikken de VZW en de cel (aantallen, wijze van aanwerving, kwalificaties, ...) ? Kortom over welke concrete expertise beschikken zij ?
3. Welke andere initiatieven werden genomen ter uitvoering van de aanbevelingen van de Nationale Commissie tegen Seksuele Uitbuiting van Kinderen ?
4. Op welke wijze wordt deskundigheid terzake uitgebouwd ?

Wordt er in de lerarenopleiding en in de navorming een specifiek luik opgenomen ?

Antwoord

1. Het is juist dat de VZW en de informatiecel zowel voor leerkrachten als voor leerlingen optreden.

Sinds november 1997 is er met de VZW Limits een overeenkomst afgesloten. Het project dat deze VZW voor de Vlaamse Gemeenschap uitvoert, heeft als doel een "Informatiecel Ongewenst Seksueel Gedrag binnen het Onderwijs" uit te bouwen.

De VZW Limits heeft zich ertoe verbonden om :

- telefonische informatie te verstrekken rond ongewenst seksueel gedrag op school aan iedereen die bij het onderwijsgebeuren betrokken is (ouders, leerlingen, directie en leerkrachten, PMS en MST, leerlingbegeleiders ...);
- klachten op anonieme wijze te registreren ;
- op vraag van de schooldirectie klachten te behandelen met betrekking tot ongewenst seksueel gedrag ;
- een draaiboek te ontwerpen dat in crisissituaties kan worden gebruikt ;
- voorstellen te formuleren voor een verder beleid met betrekking tot ongewenst seksueel gedrag.

De aanpak is steeds gedifferentieerd omdat elke melding een specifieke oplossing vraagt. Het personeel beperkt zich tot luisteren en adviezen geven, wat zijn opdracht binnen onderwijs betreft.

Voor de opdrachten van de stad Antwerpen en de privé-bedrijven is de aanpak veel directiever en zal de VZW ook bemiddelen tussen betrokkenen.

Reeds vlug kwam de VZW tot de vaststelling dat sommige vormen van ongewenst seksueel gedrag gepaard gaan met vormen van geweld (niet onmiddellijk fysiek geweld) en machtsmisbruik, niet alleen in de relatie leerling-leerkracht, maar ook in de relatie van leerkrachten onderling en in de relatie leerkrachten-directie, dit in zowel basis, secundair als in hoger onderwijs. Het gaat dus duidelijk om machtsfenomenen. De basisovereenkomst met de VZW werd dan ook uitgebreid van informatiecel tot een "meldpunt geweld binnen onderwijs". De VZW verleent ten aanzien van deze opdracht dezelfde diensten als inzake het "ongewenst seksueel gedrag op school", met inbegrip van klachtenbehandeling.

Het is een opvallend fenomeen dat meldingen

steeds uitgaan van ouders, familie, directie, inspectie of PMS-centrum en zelden van leerlingen. Er wordt nagegaan in welke mate de telefoonlijn bij de leerlingen zelf meer bekendheid kan krijgen en in welke mate een aantal psychologische drempels kunnen worden weggewerkt.

2. De VZW telt drie oprichtende leden. Twee ervan hebben het diploma psycholoog/seksuoloog. Eén is relatietherapeut/seksuoloog.

Allen hebben een bijkomende opleiding gevolgd en zijn erkende trainers in de problematiek van ongewenste intimiteiten op het werk.

Het secretariaatswerk gebeurt door een maatschappelijk werkster met een diploma psychotherapie.

3. *Een modelbeleidsplan voor scholen door CGSO-trefpunt*

Leerlingenbegeleiding, leerlingenparticipatie en rechten van kinderen zijn hefboomen voor een gezonde en veilige school met een onderbouwd, effectief beleid, ook inzake preventie van ongewenst seksueel gedrag. Deze uitgangspunten werden ook uitgedrukt in de verscheidene voorstellen (o.a. nr. 15, 21 en 23) van het Nationaal Forum, voorstellen die zich al dan niet exclusief naar het onderwijs richten.

Met de steun van de Vlaamse minister van Onderwijs heeft het CGSO-trefpunt (Centrum voor Gezinsplanning en Seksuele Opvoeding) een modelbeleidsplan ontworpen voor scholen ter preventie en bestrijding van seksueel misbruik op school.

Dit modelbeleidsplan vertrekt vanuit de idee dat kinderen verplicht op school verblijven tot hun achttiende en er dan ook recht hebben op veiligheid en welzijn. Elke school wordt geconfronteerd met seksueel misbruik, op school of buiten de school. De school, samen met PMS en MST, heeft hierin een verantwoordelijkheid. Enerzijds moeten zij ervoor zorgen dat slachtoffers van ongewenst seksueel gedrag zo goed en zo snel mogelijk worden geholpen. Dit impliceert een zorgsysteem met lage drempel, dat voor slachtoffers op school gemakkelijk toegankelijk is. Anderzijds moeten zij ervoor zorgen dat een kind op school veilig is voor seksuele intimiteiten en ongewenst seksueel gedrag.

Dit model is een handleiding voor scholen die effectief werk willen maken van en starten met

een beleid ter preventie en bestrijding van seksueel misbruik op hun school. Het bevat verschillende luiken : preventie, klachtenregeling en begeleiding.

Stuurgroep Ongewenst Seksueel Gedrag op School bij ministerie van Onderwijs

In het najaar van 1997 werd bij het Vlaams ministerie van Onderwijs een stuurgroep Ongewenst Seksueel Gedrag op School opgericht, waarin onder meer zetelen of vertegenwoordigd zijn : de inspecteurs-generaal basisonderwijs en secundair onderwijs, de nationale koepel van vrije centra, het Verbond van Medische-Sociale Instellingen, de voorzitter van de Nationale Commissie tegen Seksuele Uitbuiting van Kinderen, het CVPO, de koepels der ouderverenigingen, de verschillende onderwijsnetten, het departement en kabinet Onderwijs.

Deze stuurgroep heeft tot taak de minister te adviseren en te inspireren inzake een beleid om ongewenst seksueel gedrag op school te voorkomen.

In deze stuurgroep zetelt ook de VZW Limits, die van de overheid de opdracht kreeg om een advieslijn voor scholen uit te bouwen en te bemannen met betrekking tot ongewenst seksueel gedrag op school.

Handleiding voor directies : opdracht van de stuurgroep aan CGSO-trefpunt

Van een school een gezonde en veilige plek maken, met ook een effectief beleid ten aanzien van de preventie en bestrijding van ongewenst seksueel gedrag, is een hele opdracht voor directies.

De school heeft een *educatieve functie* : kinderen moeten respectvol met elkaar leren omgaan en de school moet hen sociale vaardigheden bijbrengen en omgangsregels aanleren die hen kunnen helpen op te komen voor eigen grenzen en rechten. Hiertoe moet een school een beroep kunnen doen op leerkrachten (preventiedocenten) die de nodige deskundigheid bezitten en kunnen beschikken over aangepast werkmateriaal.

De school heeft een *preventieve functie* : een bepaling opnemen in het schoolreglement, een functioneel personeelsbeleid, aandacht voor dit thema in het schoolwerkplan, enzovoort.

De school heeft een *begeleidende functie* : door het hanteren van een stappenplan bij het vermoeden van seksueel misbruik, door het aanstellen van een vertrouwenspersoon die slachtoffers kan bijstaan en begeleiden naar meer gespecialiseerde hulp buiten de school.

De school heeft een *bestrijdende functie* : een klacht over ongewenst seksueel gedrag in de school moet op correcte manier worden behandeld en er moet vervolg aan worden gegeven. De school heeft een taak in het betrekken van ouders en leerkrachten in het beleid inzake ongewenst seksueel gedrag.

De school heeft een directie nodig die hierin zijn verantwoordelijkheid opneemt.

Ook inzake preventie van ongewenst seksueel gedrag wordt heel wat gevraagd van de scholen. Directies moeten kunnen beschikken over een handboek met modellen en instrumenten om een beleid in de praktijk te kunnen starten op een manier die aansluit bij het eigen pedagogisch project van de school.

De stuurgroep Ongewenst Seksueel Gedrag op School bij het ministerie van Onderwijs gaf het CGSO-trefpunt de opdracht om zo een handboek te maken.

Detachering van een leerkracht ten bate van het CBSO-trefpunt

Het CGSO-trefpunt was van mening onvoldoende vertrouwd te zijn met de schoolcultuur in het algemeen en met pedagogische schoolprojecten in het bijzonder om een handboek voor directies te kunnen schrijven. Dit tekort werd aangevuld door een gedetacheerde leerkracht aan te werven die een onmisbare meerwaarde levert bij de uitwerking van het handboek. De detachering geldt voor één jaar, en loopt van 1 september 1998 tot 31 augustus 1999.

4. De wetgever heeft er duidelijk voor gekozen het curriculum van de lerarenopleiding niet zelf te schrijven. Dit zou onmogelijk zijn in een omgeving van onderwijsvrijheid. Wel is er een akkoord over dat de toekomstige leraren worden getraind uit oogpunt van het concept "basiscompetenties". Preventie van seksueel misbruik bij leerlingen en weerbaarheidstraining als onderdeel daarvan, zitten niet expliciet in de basiscompetenties van de lerarenopleiding. In de basiscompetenties voor leraren zit het als leraar omgaan met seksueel misbruik onder meer vervat in het omgaan met lerenden

in sociaal-emotionele probleemsituaties en met lerenden met gedragsmoeilijkheden.

Van de beginnende leraar wordt gevraagd dat hij, met ondersteuning, probleemgedrag kan herkennen bij lerenden. Hij leert daar onder begeleiding van deskundigen mee om te gaan. Onderwijs moet dingen leren onderkennen, maar niet zelf remediëren, wel doorverwijzen naar professionals. Wat de problematiek ook deliquer maakt, is het gegeven dat het signaleren van seksueel misbruik veelal tegen de ouders ingaat.

Naast deze ondersteuning is juridische ondersteuning aanwezig voor de leraar.

Scholen en leraren kunnen een beroep doen op de deskundigheid van de VZW Limits en Refleks Weerbaarheidscentrum. Er werd ook voor gezorgd dat men ook buiten de school toegang heeft tot de VZW Limits.

Het CGSO-trefpunt beschikt over een opleiding tot vertrouwenspersoon op school. Deze vierdaagse opleiding wil leerkrachten die de taak van vertrouwenspersoon op school opnemen, vertrouwd maken met het thema seksueel misbruik en met de rol en de vaardigheden van de vertrouwenspersoon op school. Deze opleiding werd aangeboden in de navorming van Onderwijs, maar werd niet in aanmerking genomen. Er werd beslist dat de navorming vraaggestuurd zal worden georganiseerd.